

řádu, § 3 novely čis. 40/22). Jisto jest, že, prokáže-li žadatel podmínky § 1 (2) písm. a)–f), musí mu zápis býti povolen bez ohledu na to, zda advokátem někdy již byl, či nebyl, a kdy a kde. Že tu podmínky a) až d) a f) připojenými přílohami prokázány jsou, o tom není sporu, a tak jde jen o podmínku e), která jest upravena právě v § 5, podle něhož žadatel musí vykázati pětiletou praktickou právní službu u advokáta. Žadatel prokázal, jak komora sama uznává, přílohami již dříve připojenými B až H praktickou právní službu u advokáta od 5. dubna 1909 do 16. února 1913 bez jednoho dne, t. j. bez 15. června 1911, tedy celkem 3 léta, 10 měsíců, 10 dní a pak od 11. března 1913 do 15. září 1913 — 6 měsíců, 4 dni, tedy úhrnem 4 léta, 4 měsíce, 14 dní, což by o sobě ovšem nedostačovalo na praxi pětiletou. Avšak vysvědčením advokátní komory pro Banát, Bačku a Baranju v Novém Sadě ze dne 14. června 1927, čis. 796, nyní za odvolacího řízení předloženým prokázal dále, že byl zapsán do seznamu advokátů u bývalé Subotické advokátní komory od 9. října 1913 se sídlem v Novém Sadě, z kteréhož seznamu vymazán byl, jak již shora řečeno, dne 31. srpna 1920. Pravda, že čas, který ztrávil na vojně, a dále čas od návratu z vojny až do výmazu ze seznamu, tedy od 1. srpna 1914 do 31. srpna 1920 se za právní praxi počítati nemůže, protože po dobu vojenské služby ji nevykonával pro překážku této služby a po návratu z vojny ji nejen nevykonával, nýbrž se jí dokonce vzdal, přijav úřad ve zdejším, tedy jiném státě, jak už shora uvedeno, avšak doba od 9. října 1913 do nastoupení vojenské služby, tedy do konce července 1914, tudíž 9 měsíců, 22 dní, po kterou advokacii skutečně prakticky vykonával, musí se mu započítati, takže dohromady to činí 5 let, 2 měsíce, 6 dní, tedy více než podle § 5 (2) novely třeba. Že by se mu doba samostatného vykonávání advokacie neměla započítati, ježto prý, jak komora praví, nemá po zákonu významu, jest právní názor na jisto mylný. Ovšem zákon praví, že žadatel musí vykázati pětiletou právní »službu u advokáta« a ne pětiletou právní praxi advokátní, avšak samostatná právní praxe advokátní musí se na jisto rovnati praxi nesamostatné, praxi pouhého zaměstnance v cizích službách, neboť nelze pochybovati, že se zřetelem na účel, k vůli němuž se vyžaduje, je ještě lepší a účinnější, poskytujíc výcvik zajisté ještě zdárnější, nutíc k samostatnému přemýšlení a rozhodování. Zákon mluvě o »službě u advokáta«, myslí na obyčejný případ, že o zápis žádá advokátní kandidát, koncipient, jenž samostatným advokátem ještě nebyl, naprosto ho však nenapadá, by tím chtěl vylučovat praxi ještě silnější, praxi samostatného advokáta, když se ten případ výjimečně vyskytne, že se takové osobě udá žádati za zápis. Chtíti tuto praxi vylučovati, neslo by na sobě všechny známky výkladu pouze slovního, nepřihlížejícího k duchu zákona.

Čís. 7230.

Smlouva mezi Československou republikou a republikou Polskou ze dne 6. března 1925, čis. 5 sb. z. a n. na rok 1926 ohledně úpravy právních styků ve věcech občanských, trestních a nesporných.

**Předpisem čl. 7 smlouvy bylo pouze stanoveno, kdy bude rozluka povolená ve státě jednom platiti i ve státě druhém, nebyla však jím do-
tčena příslušnost úřadů toho a onoho státu povoliti rozluku manželů,
třebas byli příslušníky druhého státu, ovšem pouze s účinností pro stát,
jehož úřady rozluku povolily, nikoliv i pro druhý smluvní stát.**

(Rozh. ze dne 9. srpna 1927, R I 661/27.)

Soud první stolice (krajský soud v Mladé Boleslavi) odmítl žádost Pavly N-ové, dělnice v Malých V., aby její manželství se Zdislavem N-em, dříve v Malých V., nyní ve vsi Z. u Krakova, uzavřené podle ritu římsko-katolického v chrámu Páně v B. dne 3. dubna 1921 a rozvedené rozsudkem krajského soudu v Mladé Boleslavi dne 1. května 1925 z viny žalovaného, bylo podle § 15 po případě 17. zákona ze dne 22. května 1919, čís. 320 sb. z. a n. rozloučeno. **Důvody:** Podle čl. 7 smlouvy mezi Československou republikou a republikou Polskou ze dne 6. března 1925, čís. 5 sb. z. a n. na rok 1926 jest k výroku o rozluce manželství výlučně příslušným úřad toho státu, jehož příslušníky jsou manželé v čase podání žaloby nebo žádosti. Z výsledku žadatelky Pavly N-ové jde na jevo, že i ona i její manžel jsou příslušníky republiky Polské a že jimi byli i dne 4. května 1927, kdy bylo zažádáno za rozluku manželství. Hledíc k tomu a k ustanovení čl. 7 cit. smlouvy českopolské není ku povolení rozluce dovolaný soud tuzemský příslušným. **R e - k u r s n í s o u d** napadené usnesení potvrdil. **Důvody:** Napadené usnesení se potvrzuje ze správných jeho důvodů, ježto čl. 7 smlouvy mezi republikou Československou a republikou Polskou ze dne 6. března 1925 čís. 5 sb. z. a n. kategoricky ustanovuje, že uznati o platnosti manželství, o rozluce nebo o rozvodu od stolu a lože, jsou výlučně příslušny úřady státu, jehož příslušníky jsou manželé v čase podání žaloby nebo žádosti, na čemž nemůže nic změnit, že krajský soud v Mladé Boleslavi rozsudkem ze dne 1. května 1925 uznal právem, že se manželství to od stolu a lože rozvádí.

N e j v y š š í s o u d zrušil usnesení obou nižších soudů a uložil soudu první stolice, by, nepřihlížeje k použitému důvodu odmítnutí navrhovatelčiny žádosti o rozluku manželství, o žádosti té jednal a podle zákona rozhodl.

Důvody:

Rozsudkem pro zmeškání ze dne 1. května 1925 byl krajským soudem v Mladé Boleslavi vysloven rozvod manželství, o němž jde, z viny žalovaného Zdislava N-a. Rozsudek ten doručen žalovanému dne 5. srpna 1925 a jest v právní moci. Žádost o rozluku ve smyslu § 15 a 16, pokud se týče § 17 rozlukového zákona, podanou žalobkyní Pavlou N-ovou u téhož soudu, nižší stolice odmítly pro nepřislušnost z důvodu, že podle čl. 7 čís. 1 smlouvy mezi republikou Československou a republikou Polskou ze dne 6. března 1925, čís. 5 sb. pro rok 1926 jest výlučně pří-

slušným, uznati o rozluce, úřad státu, jehož příslušníky manželé v čase žádosti jsou, takže, když manželé, o něž jde, jsou příslušníky státu Polského, také jen úřady polské o rozluce uznati mohou. Oproti tomu se žadatelka odvolává na ustanovení čís. 3 téhož článku 7, podle něhož nálezy úřadů vytčených v ustanovení čís. 1 budou uznávány (české znění: uznány) i na území druhé strany, druhého státu, a tím prý je smysl ustanovení čís. 1 vymezen. Doložití sluší, že stejné ustanovení, jako čís. 3, obsahují i čl. 9 čís. 2 a čl. 11 čís. 2 smlouvy. Žadatelka ve svých stížnostech spokojuje se tím, že prostě na předpis čís. 3 čl. 7 poukazuje, aniž by dosah jeho a tudíž dosah celého předpisu vykládala. Nelze popřít, že předpis čís. 3 již na první poslech činí dojem, dodává předpisu čís. 1 nepopíratelně záhadnost, i dlužno tedy záhadu, s kterou se nižší stolice, zejména též rekursní soud, ač mu námitka ta činěna byla, vůbec nezabývaly, se všech stránek osvětliti, než k její řešení možno přistoupiti. Podle čsl. vnitrostátního práva jest dovolaný soud první stolice k rozhodnutí o žádané rozluce podle § 20 čís. 1 zákona rozl. bezesporně příslušným (jakž byl příslušným podle §u 76 j. n. i pro žalobu o rozvod, o níž vyšel rozsudek tvořící základ žádosti o rozluku), a jest jen otázkou, zda a pokud příslušnost ta byla pro příslušníky polské onou mezistátní smlouvou derogována. Jest t. zv. nauka o hierarchii norem, v níž normy práva mezistátního (mezinárodního) předcházejí normám práva vnitrostátního, ale bylo by chybou, kdyby se za to mělo, že tím jest otázka, o níž tu jde, již rozřešena, že totiž derogace vnitrostátního předpisu nastala. Neboť nerozhoduje o sobě otázka nadřaděnosti a podřaděnosti, nýbrž vždy záleží také ještě na oboru a rozsahu působnosti obojí normy. Je-li pole působnosti normy mezistátní **a** pole působnosti normy vnitrostátní **a + b**, ruší norma mezistátní normu vnitrostátní na poli **a**, nedotýká se však nijak její účinnosti na poli **b**. Je-li toto hledisko správné, byla by tím otázka v zásadě již rozhodnuta. V otázce, jaké jest pole působnosti sporné kompetenční normy mezistátní, smlouva, která ji obsahuje, již podle svého nadpisu a ovšem i podle svého obsahu jest smlouvou, upravující právní styky mezi republikou Československou a republikou Polskou, na tyto styky omezuje se tedy také sporná norma, takže praví-li předpis čís. 1, že výlučně příslušny jsou úřady toho státu, jehož příslušníky manželé jsou, omezena jest tato výlučná příslušnost jen na pole těchto styků československopolských, státy tam zmíněnými myslí se toliko Československo a Polsko a příslušnost jejich úřadů, tam vytčená je výlučnou jen v poměru mezi těmito dvěma státy, kdežto v poměru jednoho každého z těchto dvou států ke státům jiným, třetím na př. Československa k Rakousku nebo Švýcarsku anebo Polska k Německu nebo Maďarsku výlučnou není, tudíž vnitrostátní kompetenční normu — v Čsl. republice tedy normu § 20 čís. 1 zák. rozl. — nevyklučuje, z její působnosti nevytlačuje. Při tom dlužno se vypořádati s malou stylistickou chybou. Celé ustanovení čís. 1 a 3 v jedno pojaté podle uvedeného výkladu praví, že pro rozluku manželství ve styku mezi smluvními státy, když manželé jsou příslušníky jednoho z nich, jsou výlučně příslušny úřady toho státu (tedy českoslo-

venského nebo polského), jehož příslušníky manželé jsou, a rozluka těmito úřady povolená že bude uznávána i na území státu druhého, tedy v případě, o nějž jde, když rozluku povolí úřady polské, bude uznávána i v Československu. Ačkoli tento výsledek zůstane stejný, bude přece soubor obou ustanovení lépe vyjádřen tak, že rozluka povolená úřady (na území) jednoho ze smluvních států bude uznávána (bude platiti) i na území státu druhého jen tehdy, byli-li manželé příslušníky právě toho státu, který ji povolil. Slůvkem »jen« jest tu správně vyjádřeno to, co chce říci ustanovení čís. 1 stanovením »výlučné příslušnosti« domácího státu manželů, a vyplývá z této slohové úpravy předpisu, že těžisko článku nespočívá v ustanovení čís. 1 o »výlučné příslušnosti« úřadů domácího státu manželů, nýbrž v ustanovení čís. 3 o tom, kdy bude rozluka, povolená v jednom státě, uznávána i ve státě druhém, že tedy ve skutečnosti nejde o »výlučnou příslušnost« úřadů domácího státu, což by byla příslušnost absolutní, která by příslušnost úřadů státu druhého vylučovala, nýbrž jen o stanovení, kdy bude rozluka, povolená ve státě jednom, platiti i v státě druhém, tedy vlastně vůbec ne o »příslušnost«, nýbrž jen o účinnost rozlukových nálezů státu jednoho ve státě druhém, tak totiž, že předpis účinnost tu váže na podmínku, by manželé byli příslušníky státu, jehož úřady rozluku vyslovily, a naopak, že, nebyli-li manželé příslušníky státu rozluku vyslovivšího, nýbrž naopak příslušníky státu druhého, rozluka ta v tomto druhém státu, domácím to státu manželů platiti nebude. A v tom je ta chyba shora zmíněná, že předpis vyjádřil věc kladně, ačkoli jde o myšlenku zápornou. Konkrétně řečeno, povolena-li rozluka v Polsku, bude platiti i v Československu, ale jen, byli-li manželé příslušníky polskými, takže nebude zde platiti, byli-li příslušníky československými, a naopak, byla-li povolena v tuzemsku, bude platiti v Polsku, byli-li zdejšími příslušníky, takže tam platiti nebude, byli-li příslušníky polskými. Každý stát si totiž vyhrazuje pravomoc nad manželstvím svých příslušníků sám pro sebe, ale jen, pokud jde o jeho vlastní území, nikoli tedy pokud jde o území státu druhého a států třetích. To je vlastní smysl smluvního předpisu. Vyjádřil-li však to předpis tak, že, povolí-li polským příslušníkům rozluku úřady polské, bude rozluka platiti i v Československu, nevystihlo to myšlenku, neboť nutno se tázati, což, povolí-li polským příslušníkům rozluku úřady československé, tedy rozluka ta v Československu platiti nebude? To by bylo nesmyslné. Zde platiti bude, ale nebude platiti v Polsku, a o to předpisu jde. Předpis čís. 3 měl a chtěl tedy správně zníti záporně: nebyl-li nález vynesěn úřady v odstavci (1) jmenovanými, nebude na území druhé strany (druhého státu) uznáván, nálezy vydané o manželství příslušníků jednoho státu úřady státu druhého nebudou platiti pro domácí stát manželů. Že by však neplatily pro stát, jehož úřady je vydaly, se nepraví, naopak z úsudku opakem plyne, že platiti budou. Vůbec by to bylo nehorázné, by stát vylučoval platnost výroků svých vlastních úřadů. Co se konečně týče států třetích, nemohla se jich smlouva vůbec dotknouti a tak bude číře otázkou jich vnitrostátního práva nebo mezistátních smluv jimi uzavřených, zda ony rozluku polských přísluš-

níků povolenou čsl. soudy nebo rozluku čsl. příslušníků povolenou polskými úřady uznávati budou čili nic. Jsou-li tedy manželé N-ových příslušníky polskými a povolí-li rozluku soudy čsl., nebude ji uznávati Polsko. To je celý smysl předpisu. Otázky platnosti rozluky pro území čsl. a pro území ostatních států se předpis nedotkl, neboť jeho domnělá »výlučná příslušnost« polských úřadů omezena jest jen na »styk« obou smluvních států, t. j. na platnost rozluky v poměru Československa k Polsku, třetích států se tedy vůbec nedotýká a také ne Československa sama o sobě abstrahujíc od jeho styku s Polskem. Jestliže tedy soudy čsl. rozluku povolí a žadatelce stačí účinky její v tuzemsku a nebude se ucházeti o to, aby jí nebo jejím důsledkům zjednána byla účinnost i v Polsku, nemá to se sporným předpisem co činiti. Teprve, kdyby na př. na základě rozluky vymohla si majetkové nároky podle § 1266 obč. zák. a šlo o to, by jim zjednán byl průchod v Polsku na majetek manžela tam se nacházející a šlo by tedy o styk s Polskem, polské úřady by provedení nároků těch odepřely s odvoláním na to, že rozluka tam neplatí. Vyjmouc tedy tento styk všechna práva zůstala žadatelce tak, jak je má mimo mezistátní smlouvu, o níž jde, podle předpisů zdejšího hmotného práva a zdejších kompetenčních norem. Podle § 1 obč. zák. platí předpisy soukromého práva nejen pro státní občany čsl., nýbrž pro všechny obyvatele státu, stejná práva s občany zaručuje cizincům i § 33 obč. zák. a, na kolik by šlo o reciprocitu, která to dle § toho podmiňuje, tedy ta právě zaručena jest článkem I. smlouvy, kde se zaručují polským občanům v tuzemsku a tuzemským v Polsku stejná práva hmotná (čís. 1) a také stejný přístup k soudům (čís. 2) jako občanům domácím, tedy žadatelce také soud § 20 čís. 1 zákona rozl. Konečně žádná mezistátní smlouva se neuzavírá na vždy, nýbrž jen na přechodnou dobu, tato pak je uzavřena na šestiměsíční výpověď vždy volnou (čl. 60). Kdyby tedy »výlučná příslušnost« úřadů druhého státu podle čl. 7 znamenala, že domácí předpisy o příslušnosti jsou co do příslušníků druhého státu vyřazeny z platnosti, musily by po výpovědi smlouvy zase v platnost býti uvedeny, což by se však zajisté nestalo automaticky, ježto i vyřazení nestalo se automaticky, nýbrž jen smlouvou. Že by však bylo potom třeba nějakého restauračního aktu, nelze zajisté tvrditi a výsledek tedy je, že platnost jich ani za smlouvy nepominula. Tento výsledek vyhovuje také úplně praktickým potřebám, neboť, proč by žadatelka, která odjakživa bydlela a bydlí v Čechách, zde byla příslušná a zde sňatek s polským příslušníkem uzavřela, jímž ovšem se polskou příslušnicí stala, měla odkazována býti na polské úřady, by se domohla rozluky, když jí stačí, bude-li rozluka provedena zde, v jejím domově, a nezáleží jí na tom, že na území polském uznávána nebude. Uvážiti také sluší, že se obě strany mohou státi příslušníky jiných států než Polska, na př. manžel příslušníkem německým a manželka československým (rozvedená manželka podle § 11 zákona ze dne 3. prosince 1863, čís. 105 ř. zák. — srv. § 5 zákona ze dne 9. dubna 1920, čís. 236 sb. z. a n. — manžela v jeho nově nabytém státním občanství nenásleduje), načež otázka jejich rozluky vůbec by pod onu mezistátní smlouvu nespádala, ale nelze seznati, proč

by žadatelka neměla mít právo vymoci si hned rozluku s účinkem pro území jiné než polské. Ovšem, bude-li rozluka na území státu polského neplatna, bude to věc právně nežádoucí, ale to nemůže žadatelku připravit o její práva, neboť takové nemilé situaci nelze vůbec předejít, leda že by právo manželské nějakou všestátní dohodou bylo jednotně upraveno (unifikováno), což však se nynější haagskou dohodou, která ovšem ani bývalým Rakouskem ještě ratifikována nebyla, neprovedlo, jak její znění (u Stubenraucha 8. vyd. str. 32) dokazuje. Tak se vyskytují napořád případy, na př. případ, jenž byl předmětem rozhodnutí Rv I 1535/26 čís. sb. 6787, že rozluka jest v jednom státě platna (na př. v Maďarsku) a v druhém neplatna (na př. v Československu) a následkem toho pak i druhé manželství jednoho nebo druhého z rozloučených manželů na základě ní uzavřené v jednom státě platné a v druhém neplatné. Neunikne se této kolisi ani, kdyby se s nižšími stolicemi sporný předpis úmluvy s Polskem pojal doslovně a odkázali se polští žadatelé vždy na úřady polské a polské úřady čsl. žadatele vždy na úřady čsl., neboť tím by bylo docíleno nejvýše jednotnosti v obou státech, ale otázka, zda výrok platí i ve státech ostatních, zůstala by tím pořád nedotčena a posuzovala by se podle práva každého jednotlivého třetího státu zvláště. Než hořejší smlouvě československo-polské nešlo nikterak o unifikaci obou práv, o utvoření jednotného právního území, nýbrž o úpravu styků mezi oběma státy, z nichž každý podržel jinak své domácí právo neztenčené.

Čís. 7231.

Vyvlastnění k účelům železničním (vodním stavbám) podle zákona ze dne 18. února 1878, čís. 30 ř. zák.

Míra ručení znalců a důvěrníků za nesprávné dobrozdání (údaje). Ceny pozemků nelze stanoviti odchylně od dobrozdání znalců jen na základě údaje důvěrníků. Soudce může ceny pozemků doložiti po případě i ze soudních spisů, najmě ze sbírky listin při pozemkové knize.

Strana má právo činiti námitky proti způsobilosti znalcově na začátku vyšetřování, avšak soudce, objeví-li se později důvodné pŕtahy proti znalcově způsobilosti, hledí k nim z úřadu. Objeví-li se, že znalci jmenovaní z úředního seznamu nejsou vůbec anebo ne dokonale způsobilí pro předmět dobrozdání a že ani ostatní v úředním seznamu uvedení znalci nevyhovují pro předmět ten podle jeho povahy a jejich povolání, nezbyvá soudu než vybrati způsobilé znalce z řad mimo seznam. To platí i pro případ, že úřední znalci jsou pro předmět zásadně způsobilí a nemají toliko schopnosti zodpovědĕti určitou otázku.

Nejde na vrub vyvlastnění (§ 7, prvý odstavec, zák.), pustil-li se vyvlastněný, ač vědĕl, že pozemek bude vyvlastněn, do podniku, jež by nemohl v případě vyvlastnění provozovati v tom měřítku, jako kdyby tu vyvlastnění nebylo.

(Rozh. ze dne 9. srpna 1927, R I 670/27.)